

**Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Наукове товариство анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів
України**

ЗБІРКА ТЕЗ ТА СТАТЕЙ

**науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ
МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

**ПОЛТАВА
30-31 жовтня 2024 року**

Редакційна колегія:

Вячеслав ЖДАН – головний редактор

Галина ЄРОШЕНКО – заступник головного редактора

Наталія УЛАНОВСЬКА-ЦИБА – відповідальний редактор

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ». – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2023. – 207 с.

ВИВЧЕННЯ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ФІЗІОЛОГІЇ ЗА УМОВ ВІЙНИ ТА ПАНДЕМІЇ COVID-19	
Сухомлин Т.А., Весніна Л.Е., Запорожець Т.М., Сухомлин А.А., Павленко Г.П., Коковська О.В.....	174
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ	
Тарасенко Я.А., Тихонова О.О., Федорченко І.Л.....	177
ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ	
Улановська-Циба Н.А., Єрошенко Г.А., Ваценко А.В., Передерій Н.О., Клепець О.В., Рябушко О.Б., Шевченко К.В., Григоренко А.С., Донець І.М.....	179
АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ПАРАЗИТОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	
Федонюк Л.Я.....	183
ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	
Федонюк Л.Я.....	191
МОРФОЛОГІЧНЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ НАБУТИХ ВАД СЕРЦЯ НЕЗАПАЛЬНОГО ТА ЗАПАЛЬНОГО ГЕНЕЗІВ	
Федорченко В.І., Боброва Н.О., Ганчо О.В., Ананьєва М.М., Коваленко Н.П.....	194
АКТУАЛЬНІ АКЦЕНТИ ЩОДО ЗБУДНИКІВ ІНФЕКЦІЙНОЇ ПАТОЛОГІЇ, ЯКІ СЛІД ВРАХОВУВАТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	
Філатова О.В., Філатова В.Л., Цапенко Ю.П.....	198
ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Хатту В.В., Аветіков Д.С., Іваницька О.С.....	201
ВПЛИВ МІКРОБІОТИ ПОРОЖНИНИ РОТА НА ВИНИКНЕННЯ УСКЛАДНЕНЬ ЗАПАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ПІСЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ВИДАЛЕННЯ ЗУБА	
Черняк В.В., Прилуцький О.К., Ройко Н.В., Филенко Б.М., Малик Н.І.	202
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
Шаєнко З.О., Муравльова О.В., Пікуль К.В., Ільченко В.І., Лігоненко О.В.....	205
ПЕРЕШКОДИ І ПЕРСПЕКТИВИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА	
Шарлай Н. М., Соколенко В. М., Весніна Л.Е., Єрошенко Г. А., Шевченко К.В., Міщенко С.В.....	208
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЦИНИ ТА ЇХНЬОЇ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ	
Шепітько В.І., Стецук Є.В., Боруца Н.В., Пелипенко Л.Б., Лисаченко О.Д., Волошина О.В., Левченко О.А.	211
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ «ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ ТА ЕМБРІОЛОГІЇ»	

зміни, ускладнюючи деформацію стулок, а в 4,8% спостережень ліпідне ураження присутнє при активізації ревмопроцесу.

В 5 (4,8%) клапанах холестериновий некроз став підґрунтям для розвитку інфекційного ендокардиту. У 3 пацієнтів ліпоїдоз ускладнив диспластичні зміни клапанів і у 8 – міксоматозну дегенерацію. У 23 випадках атеросклеротичне ураження стулок виступало як самостійне захворювання і лише у 32,1% спостережень препарати клапанів були судан-негативними. В основному це були пацієнти молодше 30 років.

Висновок. Морфологічний аналіз операційного матеріалу показав, що набуті вади серця є поліморфною патологією. На першому місці серед причин виникнення вад є ревмевальвулїт (49,7%), на другому – незапальні ушкодження клапанів (38,4%), на третьому – інфекційний ендокардит (10,4%). Набуті вади серця, які викликані однією з вказаних вище причин, часто ускладнюються в результаті нашарування змін, які пов'язані з гемодинамічною травмою ендокарда або ліпоїдозом. Холестериновий некроз стулок є благоприємним підґрунтям для розвитку інфекційного ендокардиту.

**Федорченко В.І.¹, Боброва Н.О.¹, Ганчо О.В.¹,
Ананьєва М.М.¹, Коваленко Н.П.²**

¹Полтавський державний медичний університет, м.Полтава, Україна

²Полтавський державний аграрний університет, м.Полтава, Україна

АКТУАЛЬНІ АКЦЕНТИ ЩОДО ЗБУДНИКІВ ІНФЕКЦІЙНОЇ ПАТОЛОГІЇ, ЯКІ СЛІД ВРАХОВУВАТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Колектив викладачів кафедри Мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного медичного університету приділяє увагу покращенню рівня викладання предмету, зокрема створює нові навчальні посібники [1, 2] та аналізує попередній досвід викладання предмету [3,4,5]. Дана стаття присвячена аналізу актуальних акцентів, які викладач має розставляти під час вивчення студентами окремих тем з предмету, тому що ці знання є особливо значущими у роботі медика під час війни.

Предмет «Мікробіологія, вірусологія та імунологія» належить до числа таких, що бурхливо розвиваються ось вже протягом півтора сторіччя, від того часу, як мікробіологія виникла як наука наприкінці дев'ятнадцятого сторіччя. Дослідження світу мікроорганізмів є актуальним у зв'язку з усюдисущім впливом мікросвіту на життя людини.

Мікробіологічна наука піднімається усе на нові й нові щаблі по мірі розробки нових методів і технологій дослідження, здобуття нових знань у царині суміжних наук, таких, наприклад, як молекулярна біологія. Поява нових патогенних мікроорганізмів, таких, як коронавіруси (SARS-CoV-2), ВІЛ та інші, а також зміщення зон розповсюдження «класичних» патогенів у зв'язку зі змінами клімату теж роблять свій внесок у перелік актуальних завдань сучасної мікробіологічної науки.

Однак, в Україні, на додачу до загальносвітових задач, найбільший вплив на життя та добробут людей здійснює війна, яка триває вже третій рік і призвела до руйнування багатьох об'єктів інфраструктури у різних куточках країни, призвела до міграції великої кількості громадян, загибелі та поранень серед військових та мирного населення, екологічних викликів. Ряд інфекційних захворювань стає більш ймовірним за таких обставин. Тому слід привертати увагу здобувачів до збудників таких захворювань, профілактики та лікування захворювань, викликаних якими ймовірно буде актуальною на певному відтинку часу – від сьогодні і надалі. Такий підхід у викладанні теоретичного предмету «Мікробіологія, вірусологія та імунологія» сприятиме тому, що випускники наступних років будуть мати достатні теоретичні знання з актуальних завдань практичної медицини, відчуватимуть себе більш впевнено у здійсненні своїх перших кроків у професійній кар'єрі. Отже, розглянемо основні групи збудників, міцні теоретичні знання про яких стають критично важливими сьогодні для сучасного українського лікаря.

1. Збудники ранової інфекції.
2. Збудники інфекцій з кров'яним механізмом передачі.
3. Збудники зоонозних інфекцій.
4. Збудники кишкових інфекцій.
5. Збудники респіраторних захворювань.
6. Збудники інфекційних захворювань, викликаних патогенами, які можуть розвинути при застосуванні противником біологічної зброї.

Травми різного рівня тяжкості є чи не основним різновидом інфекційної патології на будь-якій війні. Мікроорганізми, що можуть інфікувати рану є дуже різноманітними – від умовно-патогенних факультативних анаеробів до облигатноанаеробних збудників, у першу чергу таких як збудники газової гангрени. Тому студенти мають отримати на заняттях з мікробіології всебічні знання щодо спектру патогенів, їх факторів патогенності, особливостей інфекційного процесу, мікробіологічної діагностики, принципів неспецифічної та специфічної профілактики та етіотропного лікування.

Ще однією проблемою, тісно пов'язаною з рановою інфекцією, є проблема попередження інфекцій, якими можна заразитись при контакті з кров'ю людини, яка інфікована, наприклад, вірусами гепатитів В, D, С, а також ВІЛ, оскільки,

отримавши поранення, бійці надають допомогу одне одному в екстремальних умовах, коли дотримання усіх правих запобігання розповсюдженню таких інфекцій є важко здійсненим.

Серед збудників зоонозних інфекцій слід пам'ятати зокрема про віруси сказу, оскільки велика кількість домашніх тварин в умовах війни залишилися без належного догляду людини. Здійснюється величезна робота по порятунку таких тварин, але тим не менше, необхідні міцні знання лікаря щодо специфічних методів попередження розповсюдження цієї інфекції серед диких та здичавілих тварин, специфічних методів екстреної профілактики захворювання людини у разі укусів, нанесених хворою твариною.

Мікробіологічні методи контролю якості харчових продуктів, які постачаються для харчування військових підрозділів на передній лінії і в тилу, відіграють надзвичайно важливу роль у попередженні кишкових інфекцій серед військових. Те саме можна сказати і про забезпечення військових якісною питною водою. Ця проблематика вивчається здобувачами на заняттях по темі: «Санітарна мікробіологія». Військові можуть потрапляти у непередбачувані, але ймовірні умови, коли вони відірвані від баз постачання води та харчових продуктів. Слід підкреслити, що території, які піддалися ушкодженню внаслідок бойових дій, це зони екологічного лиха. Найбільш вражаючими є, зокрема, екологічні наслідки руйнування дамби Каховської ГЕС, забруднення річок Сейму, Десни, а надалі і Дніпра скидом стічних вод цукрового заводу, розташованого у Курській області росії. Водний фактор пов'язаний з небезпекою таких бактеріальних захворювань, як холера та черевний тиф, також вірусних, зокрема гепатит А. Важко переоцінити роль знань щодо збудників цих захворювань для здійснення грамотного менеджменту, перш за все у попередженні інфікування військових та громадянського населення, також у питаннях мікробіологічної діагностики, профілактики та лікування осіб у випадку їх зараження.

Респіраторні інфекції також належать до актуальних, коли йдеться про скупчення людей, які мають місце у армійських підрозділах на фронті і на полігонах. Тому актуальним є якісне вивчення студентами матеріалів щодо вірусів грипу, SARS-CoV-2 та інших, що передаються повітряно-краплинним шляхом. Особливо актуальним є знання майбутніх лікарів щодо методів специфічної профілактики, тобто своєчасного застосування сучасних вакцин, що є найбільш ефективним методом профілактики таких захворювань.

Серед збудників бактеріальних інфекцій з переважно аерогенним механізмом передачі особливе місце займає збудник туберкульозу. Для захворювання характерним є тривалий час перебігу. За умови підвищення інтенсивності інфекційного процесу, хвора людина може стати джерелом зараження оточуючих людей. Особливо небезпечним є перебування такої

персони у місцях скупченого перебування людей. І знову, в курсі мікробіології студенти отримують такі необхідні знання щодо біологічних властивостей цього кислотостійкого мікроорганізму, що сприяє розумінню шляхів його передачі, особливостей взаємодії з організмом людини в умовах перебігу інфекційного процесу, методів діагностики, неспецифічної та специфічної профілактики.

Хоча застосування біологічної зброї заборонене у світі міжнародними договорами, з урахуванням особливостей поведінки терористичної держави, яка здійснила напад на Україну, а також з урахуванням того, що вже неодноразово нею були застосовані інші заборонені види озброєння, слід бути свідомими, якими є потенційні загрози, якщо біологічна зброя все ж буде застосована. Студенти мають знати що саме теоретично може бути застосоване у якості бактеріологічної зброї, які механізми впливу таких факторів та як від них можна захиститись, яку медичну допомогу слід надати ураженим людям. Типовими прикладами таких небезпечних факторів можуть бути вірус натуральної віспи та екзотоксин збудника ботулізму.

Таким чином, курс мікробіології, вірусології та імунології містить надзвичайно багато інформації, яка має бути глибоко засвоєвана здобувачами-медиками для ефективного застосування знань у практичній діяльності майбутнього лікаря в умовах війни. Викладачі мають приділяти увагу не тільки засвоєнню предмету в цілому, але й наголошувати на аспектах, важливих в умовах війни. Це сприятиме ефективній роботі медичних працівників у процесі вирішення різноманітних практичних задач, де є важливим є знання предмету «Мікробіологія, вірусологія та імунологія».

Список використаних джерел

1. Ганчо О. В. Основи імунології : навчальний посібник для практичних занять з мікробіології, вірусології та імунології / О. В. Ганчо, В. І. Федорченко ; Полтавський державний медичний університет. – Полтава : ПДМУ, 2024. – 136.
2. Fedorchenko V. I. Medical microbiology : guide for preparing for the licensed integrated exam «Krok 1» / V. I. Fedorchenko, I. M. Zviagolska, V. P. Polianska ; Ministry of health of Ukraine, Poltava State Medical University = Медична мікробіологія : посібник з підготовки до ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 1» / В. І. Федорченко, І. М. Звягольська, В. П. Полянська ; МОЗ України, Полтавський державний медичний університет. – Poltava : РВВ ПДМУ, 2023. – 168 р.
3. Емоційний інтелект у діяльності викладача вищої школи, здобувача вищої школи та практикуючого лікаря / В. І. Федорченко, Т. В. Івахнюк, М. М. Ананьєва, Н. О. Боброва, О. В. Ганчо //Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2024. – С.200-204.

4. Вплив психологічних аспектів та якості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану на мотивацію навчальної діяльності студентів / Боброва Н. О., Коваленко Н. П., Федорченко В. І., Ганчо О. В., Поспелова Г. Д. // Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти: матеріали наук.-практ. конфер. з міжнародною участю, м. Полтава, 28 березня 2024 р. – Полтава, 2024. – С.33-34.
5. Емоційний інтелект як важлива складова компетентнісного підходу в умовах викладання в закладах вищої медичної освіти / М. М. Ананьєва, В. І. Федорченко, Г. А. Лобань, Т. В. Івахнюк // Науково-методичні аспекти підвищення якості підготовки фахівців у медичних закладах вищої освіти : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 28 березня 2024 р. – Полтава, 2024. – С. 10–11.

Філатова О.В., Філатова В.Л., Цапенко Ю.П.

Полтавський державний медичний університет, м.Полтава, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У наш час важливими питаннями, що мають актуальне значення в медицині, є належні знання про стан навколишнього середовища, про екологічні проблеми, особливості взаємодії між небезпечними факторами зовнішнього середовища та здоров'ям людини. Одночасно потрібно володіти методами аналізу медико-екологічних наслідків діяльності людини та запобігати погіршенню епідеміологічної ситуації.

Усе своє життя людина взаємодіє з навколишнім середовищем. Теперішня екологічна ситуація не скрізь сприятлива для здоров'я дорослих та дітей. Тому існує думка, що причиною хвороб людини може бути незадовільний стан довкілля.

Медичні працівники, які працюють в галузі екологічної медицини, знають, як навколишнє середовище може впливати на людський організм. Це вплив різноманітних хімічних речовин, аерозольних спреїв, косметичних та лікарських засобів, їжі на здоров'я людини, тощо [4].

У зонах екологічних негараздів підвищена частота алергічних захворювань, відхилень у нервово-психічному та фізичному розвитку. Мають рецидиви респіраторних захворювань, висока частота ендокринних патологій, вторинний імунодефіцит, хронічні патології органів травлення та нирок.

Міцне здоров'я населення обумовлено сприятливими екологічними умовами місцевості або регіонів. Від якості повітряного середовища залежить